Ч. 57 (13.290). Львів, середа 8. березня 1933. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Гітлер паном Німеччини.

Після виборів до німецького парляменту: 52 відс. голосів за бльоком Гітлера й Гуґенберґа.

Львів, 6. березня 1933.

Невеличкі цифрові доповнення, які надійдуть у найближчих днях, не змінять уже загальної ситуації, яка витворилась у Німеччині у висліді вчорашніх виборів: на 647 усіх мандатів нового райхстаґу, національні соціялісти (Гітлер) і т. зв. „червоно-біло-чорний фронт боротьби" (Гуґенберґ) мають разом 340 мандатів, себто безоглядну більшість. Міністр Ґерінґ слушно підкреслив найцікавіший момент нового поділу місць у німецькому парляменті: від часів Бісмарка вперше партія центру тратить свою ролю „язичка при вазі". Нинішній уряд отримує через те надзвичайну свободу рухів і не потребує хапатися ніяких протипарляментарних засобів, не потребує спиратись на ласці Гінденбурґа та узалежнювати свою екзистенцію від декрету про нове розвязання райхстаґу, — словом, нинішній уряд в найприємніший для себе і найлекший для держави спосіб стає паном ситуації. Доходить до влади т. зв. леґальна права диктатура у демократичній республиці — політичний парадокс, який проте має вже кількалітній (хоч не дуже заохочуючий) прецеденс в іншій европейській країні...

Однак нема політичних побід без „але" і побіда Гітлера має тих „але" також подостатком. Передовсім признаємось, що наш заголовок „Гітлер паном Німеччини" таки переборщений: треба було по-правді записати „Гітлер і Гуґенберґ панами...". Бо самі національ-соціялісти хоч і залишились найсильнішою політичною партією Німеччини та здобули імпонуючу скількість поверх 17 мільонів голосів при 13-ти мільонах 700 тисяч з липня мин. року та 11 мільонах 700 тисяч з вересня м. р.), то проте безоглядної більшости ані в народі ані в парляменті не мають (усіх голосів віддано вчора близько 39 і пів мільонів, а мандатів гітлерівці дістали 288). Таким робом без Гуґенберґа Гітлер не може одного кроку зробити, а при одностайному протигітлерівському фронті всіх інших парляментарних ґруп, без Гуґенберґа Гітлер не втримався би при владі одного дня. Коли взяти під увагу величезні ріжниці соціяльної програми соціяльно-лівих національ-соціялістів і реакційних „німецьких націоналів", то ця залежність Гітлера від свого нинішнього примусового союзника дуже прикра і дуже — небезпечна.

Дальше: хоча урядовий бльок має невеличку безоглядну більшість і формально може дозволити собі на майоризування усіх інших громадянських сил, то проте ті сили далеко не такі слабі, щоби не треба було з ними реально рахуватися. Отже передовсім соціял-демократи втримали цілком свої впливи в народі та стан посідання у парляменті — а навіть дещо підвищили цей останній: у вересні мин. року зібрали 7.234.000 голосів і 121 мандатів, а вчора 7.176.505 голосів і 125 мандатів. Приблизно те саме торкається і двох інших великих німецьких таборів: католицький центр, хоч і позбавлений свого попереднього політичного значіння, проте навіть збільшив число отриманих голосів і мандатів: він має 4 і пів мільона членів і прихильників та 75 мандатів (4.220 тисяч голосів і 70 манд., у вересні мин. року); відповідник центра у Баварії, баварська нар. партія, мала останнім разом 20 мандатів, тепер втратила лише 1 мандат. Єдині комуністи зійшли з близько 6-ти мільонів голосів і 100 мандатів у вересні мин. року на округло 4.800.000 голосів і 81 мандатів, однак це теж усе ще сила велика. Колиж візьмемо під увагу обставини, серед яких ішли ці вчорашні вибори та можливости передвиборчої акції; коли зважимо, що це вперше від часів німецького парляменту уряд використав для своїх партійних виборчих цілей державний апарат (змінена виборча ординація, заволодіння радіом, одностороннє використовування декрету про збори, походи і т. д. і т. д.); коли пригадаємо собі, який вплив на маси мав хочби тільки сам моральний натиск уряду, ворожий опозиційним партіям і сприяючий урядовому бльокові, — то зрозуміємо величезну стійкість німецьких характерів та орґанізаційну і партійну свідомість, яку вчора виявили соціял-демократи й центр, а навіть комуністи (ці останні були позбавлені всякої можливости явної виборчої аґітації, а репресії проти соціял-демократів і комуністів могли неодного громадянина відстрашити від виборчої урни). Здається, що булоб великою легкодушністю уряду не рахуватися з тими близько 20-ти мільонами громадян, які твердо стоять при своїх політичних світоглядах, та особливо з тими близько 15-ти мільонами, які проявили безперечну вірність демократичним принципам та які у своїй історії мають неодну світлу сторінку боротьби з комунізмом.

Тому розвиток німецьких відносин і ціле будуче обличя Німеччини залежне від того, в якій мірі уряд — та спеціяльно його канцлер — буде брати під увагу всі згадані моменти. Покищо все те стоїть під знаком запиту і будуччина Німеччини є ще незаписаною картою. „Великою невідомою" є ще заповіджений Гітлером 4-літній плян, якого прегарні гасла (дати працю 6-ти мільонам безробітних і знайти засоби, щоби щорічно півтора мільона нових осіб мало свій варстат праці) — не можуть заступити бракуючої програми, бракуючих діл і незнаних ще вислідів!

Тому мало є бути „паном Німеччини". Історія нераз доказала — а ми, українці, маємо свій спеціяльний багатий досвід у цій справі — що лекше дійти до шпилю мрій і слави, ніж тії мрії і славу уґрунтувати на непохитних підставах реальних успіхів. Лекше щось здобути, ніж здобуте оборонити. Нині Гітлер має за собою лише половину дороги. Перед ним друга половина — деде важча й мозольніша. Коли він зуміє перейти її — це буде успіх не тільки його, а всіх німців, які разом з Гітлером стоять на розстайних дорогах.

Положення хліборобства в Польщі.

Промова сен. інж. Юліяна Павликовського на пленарному засіданні сенату 25. II. в часі дискусії над преліміварем Міністерства Рільництва і Рільних Робіт.

1.108.000 КАРЛОВАТИХ (ПОНИЖЧЕ 2 ГЕКТАРОВИХ) ГОСПОДАРСТВ У ПОЛЬЩІ

Інавґуруючи нинішню дискусію над преліміварем міністерства Рільництва і Рільних Реформ, п. сенатор Стецкі дав оцінку праці нашого справоздавця п. сен. Рдултовського. Я тільки частинно годжуся з тією оцінкою. Знаю, що описово метода, якої ужив сен. Рдултовський, тобто епічна метода не дає спроможности на синтетичне представлення положення рільництва. Поза тим епічна метода в обговорюванні положення рільництва є тільки спокійним шляхом, що веде до ставлення діягнози; одначе не бачу в ній засобів терапії, не бачу хірурга, який при допомозі гострих протинань, яких тепер потребує рільництво, вилікував би його оперативно. П. референт простить мені, коли підкреслю, що в самій праці, яка обговорює стан рільництва, є одна болюча недостача. Користуючися матеріялами державного наукового господарського Інституту в Пулавах, зокремаж матеріялами Виділу економіки дрібних сільських господарств, мусів п. референт мимоволі зробити ту похибку, що вважає наше рільництво — рільництвом з варстатами повище двох гектарів землі. Тимчасом дійсність це заперечує. Коли говорити про цілість нашого господарства, то не можна промовчати цього болючого факту, що наше рільництво починається часто вже від дрібних халупничих і карловатих господарста, яких, на жаль, на загально державній території нараховуємо на загальну суму 3,260.000 рільних господарських одиниць, аж **1,108.000**, то значить майже 34 відс. усіх господарств. Є це господарства понижче 2 гектарів, є це дрібноти господарські, які, коли взяти під увагу відносини на сході, є часто **одинокими** варстатами праці і рівночасно **одинокими** засобами утримання рільничого населення.

ЧИМ ДАЛІ НА СХІД, ТИМ ГІРШІ ВІДНОСИНИ В ХЛІБОРОБСТВІ.

Коли візьмемо поверхню цих дрібних, халупничих і карловатих господарств під увагу, то побачимо, що в загально-державному відношенні їх поверхня не переходить **1,075.000** гектарів, що дає 3,5 відс. цілої поверхні. Натомісць, коли візьмемо скількість господарств і скількість рільничого населення на увагу, то побачимо, дуже гостро унаглядвену крізу цих дрібних господарств, бо на поверхні, яка обіймає одну трийцятьтретю загальної державної поверхні, є поселених майже **пять мільонів** людей, отже майже **четвертина** загалу рільничого населення. Так представляється справа, не зважаючи на те, що від 14-ти років ведеться вже акцію направи рільничого устрою. Але ця акція, диктована переважно політичними оглядами, не доводить до уздоровлення істнуючих дрібних рільничих варстатів. Тепер маємо ще в державній пересічній майже одну третину дрібних господарств. **Идучи територіяльно від заходу на схід, бачимо, що чим більше на схід, починаючи від Західної Галичини через Східну Галичину, тим відносини чимраз більше заогнюються.** На заході дрібні господарства є дуже часто тільки доповненням інших самостійних варстатів праці їх власників, зате на сході вони є **одинокими варстатами.** І саме в тому міститься трагедія.

АГРАРНІ ВІДНОСИНИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

Коли візьмемо під увагу аграрні відносини українських земель на національній українській території, то побачимо, що справа господарських карлів є тут надзвичайно заогнена і болюча. На загал наших господрств у числі **1,261.000,** одиниць таких дрібних господарств від **пів до двох** гектарів уже в 1921 р., тобто ще перед переведенням повної кольонізації наших земель, яка в висліді дала теж карловаті господарства, маємо **558.000.** Карловаті і халупницькі господарства творять майже половину наших господарств. Коли минулого року в руках міністерства рільництва найшовся ресорт міністерства рільних реформ, думаю, що долею тих господарств в теперішньому часі обовязаний занятися міністер рільництва.

Сенатор справоздавець зясував нам образ сирого і чистого прибутку, ренти і зарібків селянського населення. Деякі цифри навів також сенатор Годлевський. Щоби не повторятися, лишаю цю ділянку. Сумний образ дістанемо тоді, коли ці цифри переставимо на нашу територію і на наші господарські відносини. Думаю, що моїм обовязком є виповнити цю прогалину господарського положення рільних господарств усіх категорій. Тому накреслю господарське положення українського села, яке терпить на перенаселення, при великому роздробленні рільних варстатів і недостаточнім рільнім прибутку.

НЕВІДРАДНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА.

За основу до обчислення беру цифри, що відносяться до 1927-28 р. так, як ці раз устійнені цифри легко перерахувати до кожного пізнішого часу. Згідно з підсумками Цужитка сирий прибуток з рільних господарств на гектар ужиткової землі в р. 1927-28 формується ось-як: пересічна загально-державна давала на гектар рільних управних просторів 610 зол., у західних воєвідствах ця пересічна підноситься з уваги на високий стан культури до 731 зол. Центральні воєвідства мають уже тільки 659 зол., полудневі воєвідства, отже і Галичина — 657 зол., а східні воєвідства тільки 303 зол. сирого доходу. Ця пересічна торкається групи господарств, що ведуть рахунковість. Їхній власник стоїть завсіди на вищім щаблю господарської культури, а його господарство теж стоїть на вищім щаблю господарської культури. Висліди зясовані Науковим Інститутом у Пулавах стверджують нпр., що пересічна зібраних земельних плодів з гектара у таких господарствах перевищує пересічну територіяльну даної території на яких 20 проц. Тому-то мусимо поправити цифру доходів брутто на гектарі вжиткової землі на нашій національній території і поправивши доходимо до того, що менш-більше 450 до 480 зол. припадає на гектар ужиткової землі на 1927-28 р.

РІЧНИЙ ДОХІД СЕЛА.

Беручи за підставу пересічну поверхню земельних ужитків нашого села бачимо, що дохід брутто із одного галицького села вагається між 500 до 600.000 зол. річно на 1927-28 р. З такого вигосподареного доходу брутто мусить господар заспокоїти потреби власного господарства, пільного та годівельного, мусить прогодувати рідню, покрити особисті витрати, а також видатки на публичні тягарі. Село пересічно, ідеально-статистичне має яких 250 родин. Із тих 250 родин річно розпоряджає сирим доходом від 500 до 600 тис.

Та коли переведемо глибшу аналізу, що відповідає аграрним відносинам на селі, побачимо такий образ. Халупничих і карловатих господарств від 0,5 до 2 гектарів пересічно у селі нараховуємо приблизно 170 родин. Цих 170 родин бере участь у сирім доході тільки сумою від 70 до 100.000 зол. Малоземельна група від 2 до 5 гект. в однім селі займає яких 60 родин. Вона бере участь майже у половині сирого доходу, отже яких 250.000 зол. Група середніх сільських господарств від 5 до 10 гект. рівна пересічно тільки 20 родинам, що зосереджують 200.000 річного сирого доходу. Т. зв. велико-сільські господарства — що у наших відносинах часто не є селянськими господарствами, це або парцеляційні останки або давні табулярні, ведені давніше у краєвій табулі, нині виключені зі статистичних оглядів, бо не доходять до 50 гектарів, або це господарства парохіяльні, в одному селі займають 1 або 2 одиниці і беруть участь у сирім доході сумою яких 50.000 зол.

ТРАГЕДІЯ СЕЛА.

Отже бачимо, що 68 проц. селян. родин в однім пересічнім селі бере тільки в 1/6 загального сирого доходу, не цілих 25 проц. малоземельних має участь у половині доходу, а решта середньо-селянські та велико-селянські, з тими застереженнями, про які ми вже згадали щодо їх характеру, мають участь у 2/6 загального сирого доходу. Вже сам той поділ сирого доходу розгортає перед нами картину справжньої трагедії села. Вже перед війною Галичина була краєм зі споживним дефіцитом. Той дефіцит, на підставі обчислень Витовта Левицького, рівний був 70 міліонам австрійських корон. Покривали його таким способом, що половину давала нам сезонова та заморська еміграція, — яка нині зовсім не істнує — далі покривали його заробітки у сусідських і панських господарствах, а також лісні заробітки, заробітки при публичних дорогах та інші, а також доходи із народнього промислу. Не треба тратити слів на докази, що всі ті джерела нині висохли.

Борючись із тим своїм важким господарським становищем, обідніле село будує кооперативний апарат, шахує ним товарову тандиту, в закупі і у збуті, а також кредитову лихву вже від пів віку. Для збільшення лиха від 1929 р. ми є свідками постійного падання цін на земні плоди, а пізніше зниження цін на годівельні плоди. Коли знижка цін на земні плоди не відбивається на господарських вислідах селянських господарств, то знижка цін годівельних продуктів попросту нищить земельні селянські господарства.

РІВЕНЬ ЖИТТЯ НИЖЧИЙ ЛЮДИНИ.

Нужда села виступає жахливо на тлі цифр про готівкові впливи села. Мої обчислення кажуть, що само забезпечення з сирого доходу селянських господарств на всій нашій території рівне не 46, як твердить Цужитек і не 50 як вказує міністр Станевіч, але аж 55 проц. сирого доходу з огляду на те, що дуже поважну суму займають в українськім хліборобстві економічно несамостійні, халупничі і карлуваті, зуживані на самозабезпечення.

Зваживши, що тільки 45 проц. з сирого доходу появляється у формі готівкових впливів на одно село, бачимо, що в році найкращої конюнктури українське село мало тільки 240.000 зол. готівкового впливу, у цьому приблизно 40.000 зол. із пільного господарства, збіжевого та паші, а яких 200.000 зол. з годівельного господарства. Та коли нині прикладемо вказівки подані п.сен.Рдултовським, то бачимо, що готівк. доплив на одно пересічне селянське село у нинішній добі не є більший як 112.000 зол. Зате маючи на увазі тільки середньо заселене село з 1.200 мешканцями бачимо, що пересічний готівковий доплив на рік і на голову у нашім хліборобстві не доходить до більшої висоти як до 9 зол. Село тримається на життевім рівні негіднім людини. Очевидячки, що на такім рівні, при такій нужді, фізично село занепадає, загальне здоровля далеке від мінімальних побажань і занепадає сільська освіта та культура, тому, що вклад у господарство при таких скупих господарських впливах на селі неможливий.

Переходячи до цифр наведених референтом сенатором Рдултовським бачимо, що купно промислових виробів на селі при теперішніх цінах на земельні плоди потрібує півтора разів вищого накладу як у 1927-28 р. Купно сирівців і скартелізованих сирівців потрібує півтретя разу більшої витрати, ніж у році 1927-8.

ТРАГІЧНИЙ ОБРАЗ ЖИТТЯ СЕЛЯНИНА.

Отже трагічний образ! 7/10 селянських родин заробляє на своїх варстатах на нужденний прожиток. На видатки господарства особистого 7/10 рільничих родин не має зовсім ніякої готівки, тільки 3/10 господарств може собі дозволити на скромні особисті видатки, ходячи часто без чобіт і без цілого одіння. Ціле село має тільки 112.000 зол. готівки річно і платить ті самі тягарі публичних оплат, отже податків державних, оплат самоврядних, оплат асекураційних, сплат довгів, а також оплат міських. Міські самоврядування уладились мудро, бо ввели доплати на візд, постій і Бог знає ще які оплати, котрі разом, як це зрештою зілюструємо в дебаті над буджетом міністерства внутрішніх справ, сягають часто 11 проц. цілого допливу готівки, яку має село, а яку побирають міста з одному повіті від усіх сіл повіту.

НАЙЛІПШИЙ ПЛАТНИК ПОДАТКІВ ЖИВЕ ЯК ПЕЧЕРНИК.

Маючи такі мізерні доходи, є наш селянин все таки найліпшим платником податків, а зате живе вже майже життям печерника. Він відмежовується зовсім від міста. А наслідок той, що промисл і торговля упадають, бо якщо гине село, то мусить упасти і місто.

ЩО ХОТІЛИБ МИ БАЧИТИ В П. МІНІСТРІ

Отже в імя загальних інтересів бажалиб ми бачити в п. міністрі рільництва і земельних реформ направду покровителя цілости земельних справ. Ми хотілиб бачити реформатора загостреного аграрного устрою в самих основах через переведення земельної реформи згідно з духом закону і відповідно до потреб місцевого

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 8. БЕРЕЗНЯ 1933.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ. 4)

Таманго.

Тимчасом з Таманга спливала вся кров. Добросердий перекладчик, який напередодні врятував був життя шести невільникам, зблизився до нього, перевязав йому рану, і шепнув кілька слів потихи. Що він міг йому сказати — не знаю. Чорний лежав непорушно як труп. Двох морців мусіли занести його як колоду під поклад, на місце для нього призначене. Два дні не хотів Таманго ні пити ні їсти; рідко коли отвирав очі. Товариші неволі, давніше його невільники, приняли його появу з тупим острахом. Жах, який відчували ще й тепер перед ним, був такий великий, що ніхто з них не важився насміхатися з недолі того, що був спричинником їх власного нещастя.

Корабель, гнаний добрим вітром від суші, прудко віддалювався від побережжя Африки. Капітан був уже спокійний щодо англійських кружляків і думав тільки про величезні бариші, які чекали на нього в кольоніях, до яких він прямував. Його гебановий транспорт був ненарушений. Ніяких заразливих недуг. Лише дванадцять муринів, і то найслабших, згинуло від спеки: це марниця. А щоби його людський вантаж по змозі якнайменше терпів від невигід перевозу, уважав на те, щоби невільники щодня виходили на поклад. По черзі одна третина тих нещасливих мала одну годину, щоби запастися в повітря на цілу добу. Стерегла їх тоді частина залоги, узброєна аж до зубів, зі страху перед бунтом; зрештою, ніколи не здіймали їм усіх оков. Часом морець, який умів грати на скрипку, вгощував їх концертом. Цікаво було тоді бачити, як усі ці постаті зверталися до музиканта, як з їх лиць зникав поволі вираз отупіння та безнадійности, як вони сміялися своїм простакуватим сміхом і плескали в долоні, коли на це позволяли їм ланцюхи. Рух потрібний для здоровля — тому одною зі спасенних метод капітана Леду було також приневолювати своїх невільників часто танцювати, так як заставляють фицати ногами коней, завантажених для далекого транспорту.

— Нуте, діти, танцюйте, бавтеся — приговорював капітан громовим голосом, траскаючи довжезною поштовою пугою.

І бідні мурини миттю починали скакати і танцювати.

Якийсь час рана затримувала Таманга під покладом. Врешті появився і він нагорі. З зухвало піднесеною головою серед юрби боязливих невільників, він найперше післав сумний, але спокійний зір у безмежну водну далечінь, яка окружала корабель, а потім положився, чи радше впав на дошки помосту, байдужий навіть на те, щоби у вигідний спосіб поскладати свої ланцюхи. Леду сидів на заднім помості на лавці і курив спокійно люльку. Коло нього стояла Айша, без кайдан, одягнена в чепурну, бавовняну, блакитну суконку, взута в сапянові капці. Держала в руці тацю з напитками, готова наливати. Було ясне, що вона займала у капітана особливе становище. Якийсь мурин, що ненавидів Таманга, дав йому знак, щоби подивився в ту сторону. Таманго повернув голову, побачив Айшу, крикнув і зірвавшися як шалений, побіг до неї, заки морці-вартівники змогли перешкодити тому нечуваному виломові зпід морської дисципліни.

— Айшо! — закричав страшним голосом, ти думаєш, що в краю білих нема Мама-Юмбо?

Надбігли морці з піднесеними канчуками, але Таманго схрестивши руки, якби закаменілий, спокійно вернувся на своє місце, а тимчасом Айша заливалася сльозами і, здавалося, була зовсім розбита містичними словами.

Перекладчик пояснив, що це таке те страшне Мама-Юмбо, якого сама назва викликувала такий переляк.

(Продовження буде.)

рільничого населення. Ми хотілиб бачити в якому направду вже раз — бо щож значать ті резолюції, що їх ухвалив сенат ще в р. 1930? — подвижника рільничої освіти. Аджеж здається мені — не хочу вжити за гострого слова — є це вище гідне богів, що 1/3 рільництва в державі, себто рільництво українське, не має ані одної державної рільничої школи. А дальше ми хотілиб бачити в нім того, що поставивсяб до рільничої самопомочи, яку ми розвиваємо, принайменше невтрально, бо політика, а в першу чер-

гу політика Державного Банку Рільного, який йому підлягає, лишає нині дуже багато до бажання. Ми хотілиб, аби наші праці, ведені головною рільничою установою, Краєвим Т-вом Господарським „Сільський Господар" і кооперативами, згуртованими в Ревізійному Союзі Українських Кооператив, не були принайменше гальмовані. Маю тут на думці в першу чергу поведінку волинського воєвідства, яке в зовсім оригінальний спосіб шляхом т. зв. інтерпретаторської пацифікації (бо вже не фізично) нищить культурний і господарський дорібок нашого села. Ми хотілиб у п. міністрі бачити енергійного оборонця цін земних плодів і справ вивозу рільних продуктів, що послідовно вів би акцію за зменшення ціни монопольних виробів, передовсім ціни соли і сірників та виробів скартелізованих. Я бажав би, аби п. міністр, у відношенні до нас виступав так самостійно, як ведучи свій ресорт, виступає самостійно супроти рільництва польського. Не хотів би я, аби потягнення п. міністра залежало від нашого „національного міністерства", яким є міністерство внутрішніх справ.

БІБЛІЙНИЙ ЙОВ І СВ. ЮРІЙ.

Вкінці мушу пригадати, що шан. наш предсідник п. сенатор Поплавський, здаючи дуже прозрачне звідомлення з праць скарбово-буджетової комісії та обговорюючи буджетові справи ресорту мін-ва рільництва і зем. реформ, зазначив, що п. міністр свій „гіперкризовий буджет" — мав на думці буджет, який творить 0.9 проц. загального буджету держави — зносить як „допуст Божий", а ми, як сказав сен. Поплавський, маємо надію, що вірючи в Бога, п. міністр дасть собі раду... Думаю, що Висока Палата подилить і мій погляд, що Провидіння Боже дає свою ласку не тільки біблійн. Йовові, що жив окрушинами, які падали з панського стола, але також і св. Юрієві, що урвав гидрі голову. А стоголова гидра грозить нашому рільництву!

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

Засідання Центрального Комітету УНДО.

В суботу, дня 4. березня ц. р. відбулося чергове засідання Центрального Комітету УНДО. На порядку нарад були слідуючі справи: 1) внутрішні відносини в партії, 2) міжнародне політичне положення, 3) справи безробіття і голоду, 4) організаційні справи і 5) самоуправні справи.

Ад 1) Обговорення внутрішніх справ партії, а зокрема справу ред. Паліїва відложено з огляду на те, що його потягнено відбувати 4-місячну кару вязниці, а справу пос. Кохана передано Українській Парляментарній Репрезентації до заопініювання.

Ад 2) Політичне положення світу і справу пропаганди української справи реферували голова д-р Дмитро Левицький і посолка Мілена Рудницька.

Ад 3) Реферат про справу безробіття і голоду виголосив пос. Дмитро Великанович, а вислідом нарад були резолюції, призначені до публичного відома.

Ад 4) В організаційних справах ЦК приняв деякі постанови у справі партійного податку.

Ад 5) У справах самоуправи обговорено ухвалені самоуправні законопроєкти і принято низку ухвал в справі грядучих в короткому часі виборів до міських рад.

Резолюції в справі безро біття і голоду.

Господарські відносини в нашому краю довели до страшного безробіття і масового голодування українського населення.

1) Центральний Комітет стверджує, що відповідальність за такі відносини паде в першій мірі на господарську політику влади. Тому Центральний Комітет стоїть на становищі, що в першу чергу обовязком уряду є прийти негайно з допомогою голодуючому населенню, як поживою, так і уможливленням заробітків при допомозі публичних робіт.

2) Центральний Комітет взиває Повітові Народні Комітети і мужів довір'я партії, щоби вплинули на відновлення діяльности українських допомогових комітетів по повітах і громадах. Рівночасно взиває членів партії і її прихильників, щоби взяли участь у праці тих комітетів.

Академія памяти М. Садовського у Празі

Прага, 1. березня 1933.

Дня 25. лютого ц. р. Союз Українських Журналістів і Письменників на чужині влаштував у Празі академію памяти М. Карповича Садовського. Переповнена саля свідчила про те, що еміґрація боляче відчула цю велику втрату.

Вступне слово виголосив голова Союзу *проф. С. Сірополко*, який схарактеризував М. Садовського як правдиву окрасу нашого національного мистецтва, як першоклясного знавця української мови, що з однаковою досконалістю володів нею в письмі й у живому слові, та, накінець, як великого громадянина.

Після відспівання всіми присутніми „Вічної памяти" проф. *Д. Антонович* виголосив основний реферат, у якому схарактеризував М. Садовського як великого, може навіть геніяльного, особливо в ліричних ролях, актора та надзвичайно здібного організатора українського театру, бо вмів навколо себе завсіди згуртувати корифеїв української Мельпомени. З іменем М. Садовського звязане повстання українського *самостійного* театру з осідком у Києві, і це незаперечна його заслуга перед українською культурою.

М. Міленко, актор і колишній помічник режисера у трупі М. Садовського, в чулих тонах переказав численній авдиторії про Миколу Карповича — артиста, про те, як він жив у театрі, з театром і для театру. М. Міленко дещо відхилив заслону мистецької лябораторії М. Садовського, розказав зокрема про те, як дбайливо та вдумливо готувався М. Садовський до своїх роль.

П. К.

Фінансова політика Рузвельта

ЛЬОНДОН, 6. III. ПАТ. Із Вашингтону повідомляють: Президент Рузвельт оголосив нові рішення американського уряду, що входять зараз в життя: 1) всякий вивіз золота заборонений; 2) уряд обіймає контролю над всіми операціями в краю; 3) не вільно виплачувати золота іншим державам; 4) забороняється населенню ховати золото.

На четвер скликав Рузвельт спеціяльну сесію конґресу, що займеться поладнанням надзвичайних фінансових розпорядків. Банкова мораторія буде тривати обовязувати у всіх 48 стейтах без виїмку, бо навіть останній стейт Каролїна завів у себе мораторію на цілий тиждень. Заведено її теж на Кубі.

—o—

Б. пруський премієр Бравн утік.

Німецька влада подала крізь радіо до відома, що б. пруський премієр Бравн, усунений зі свого уряду силою, утік за границю. Перейшов минулої суботи німецько-швайцарську границю, леґітимуючись заграничним пашпортом. Вістку про про втечу Бравна перед арештуванням, яке йому грозило, використали проурядові партії при виборчій агітації.

З кол, близьких до родини Бравна пояснюють, що він виїхав у звязку з операцією своєї жінки.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 8. БЕРЕЗНЯ 1933.

І. ФЕДОРОВИЧ-МАЛИЦЬКА.

Вистава Париської Ґрупи Українських Мистців.

Давно заповіджену париську виставу відкрили врешті в неділю 26. м. м. у гарній салі новозбудованого крила Національного Музею. Усі експонати були восени мин. року виставлені в Парижі в галерії „Марсей", де розбудили загальне зацікавлення.

Довго чекали ми на присилку вистави, але її висока мистецька вартість, вповні винагороджує це очікування. Зпоміж 120 експонатів дали 87 українські, а 33 запрошені французькі та італійські мистці. Усі належать до т. зв. „париської школи", в склад якої входять переважно чужинці, не-французи, деякі з виробленими іменами.

Найкращі образи вистави находяться між працями французів: Їм ніхто не дорівняє в ніжности малярської візії, в дискреції навіть соковитого кольориту та в подиву гідній послідовности раз наміреного стилю даного малюнку.

Преґарним зразком цієї мистецької культури є незвичайно стилевий жіночий портрет J. Hanau. Необчислений на дешевий ефект, він чарує чутливим підходом до вибраної форми. Нема в ньому яскравої ноти ані яскравих контрастів. Уся його привабливість в тонкості рисунку, добрій композиції та дискретнім кольориті (виглиняла зелень, що впадає в жовтяве), що видвигає на диво, пластично струнку стать моделю.

Чудовими: теплим, соковитим кольоритом є мертва натура Ch. Blanc і „композиція" A. Holy. Особливими мистецькими прикметами відзначаються Leguelt (квіти), Janin (наскрізь своєрідно трактований портрет і краєвид), Friesz (знаменита композиція), A. Lhote (цікаве схоплення предмету і теплі тони; сам він веде відому малярську школу в Парижі), M. Luka (гармонійний жіночий портрет у стилі Biedermeier), Oudot (скупий у кольорах, сміливий та оригінальний в інтерпретації), Ortis (теплий кольорист), H. Tirman (мертва натура в дискретних барвах). De Pisis (оригінальність задуму).

I. Pailès виставив цікаву мертву натуру: на кавовому тлі шліфована, скляна миска, цитрини та брескині. Тло накладанням фарби викликує враження старинного малюнку, що вже перетривав сотні літ. Овочі вилискуються мов обліплені колірованими леліткамн, завдяки тому, що артист тут послугувався іншою технікою, наклудуючи фарбу дрібними цятками.

Італійці Северіні і Тоцці виставили оба по одній „композиції". Одна і друга замітна дійсно цікавим розміщенням предметів на площині. В обидвох переважає первень лінеарний, кольорів майже нема. Композиція Тоцція має характер різьби. „Вікно" Р. Дюфі не є ані гарне ані навіть цікаве, хоча прихильники модерністичних абсурдів можливо зупиняться довше перед ним.

Одиноке — здається загальне — розчарування приніс нам експонат модного та славного портретиста париських жінок — Ван Донґена: погруддя пані в блакитній сукні з бурштиновим намистом. Ми очікували якоїсь захоплюючої екстраваґантности або бодай чогось суттєво відмінного від т. зв. будуарних портретів. Він справді відмінний від звичайних портретів, цей нібито кольоровий рисунок, перед яким не знати, чи це дотепна пародія чи тільки ароґанція світового маляра. Для очей цілість приємна, композиція обдумана. Нема сумніву, що за нечуваною примітивністю виконання скривається якийсь мистецький задум, а проте відходимо з враженням, що бачили малюнок талановитої пятилітної дитини... Мабуть треба зрозуміти цю провокуючу примітивність виконання як свідомо присвоєну манеру, аби усяким коштом відріжнюватись від інших мистців — як то буває в моді в Парижі. Треба би бачити інші праці артиста, щоб виробити собі погляд на його творчість.

Багато зпоміж прізвищ чужинних артистів відоме нам з першої вистави „париської школи" з осени 1931. Нинішня вистава без порівнання краща та багатша від першої, де більшість чужинних експонатів мала характер візитівок, присланих для першого зазнайомлення з нами. Крім того, тодішні експонати мали в далеко більшій мірі характер модерністичних „ізмів"; також малюнки українських парижан.

Між нашими артистами висуваються на перші місця Грищенко, Глущенко, Бабій, Андрієнко. З малюнків Грищенка бє свіжа, невичерпана сила, що виявляється в живому кольориті та в сміливих, химерно накинених мазках. Глущенко відомий з дискретних і теплих тонів. Мягкість передачі людського тіла і своєрідна інтимність його малюнків дуже привабливі.

Мужеський портрет І. Бабія в стилю неоклясичним замітний рідкою дистинкцією. Андрі-

Сенат приняв академічний закон

На суботішньому засіданні сенату предметом нарад був проєкт академічного закону. За проєктом промовляли сен. Ростворовський, Залевський (оба ББ) і мін. освіти Єнджеєвич, проти сен. Ґломбінський (Кл. Нар.), Макаревич (ХД), *Горбачевський (Укр. Кл.)* і інші. При голосуванні відкинено всі поправки опозиції й принято закон голосами санаційної більшости.

Академічний страйк загострюється.

Міністр освіти Єнджеєвич прийняв минулої суботи ректорів вищих шкіл на конференції в справі останніх подій з приводу нового академічного закону. Зачувати, що міністр заняв дуже рішуче становище і зажадав, щоби ректори взяли ініціятиву у свої руки й зробили кінець студентським ексцесам і страйкам. У відповідь на те ректори рішили одноушно зректися в найближчому часі ректорських урядів, беручи на увагу ще й те, що того самого дня санаційна більшість сенату приняла академічний закон в цілости. Крім того заявили, що з огляду на настрої серед молоді не слід відновляти викладів у вищих школах.

Чи прогібіція у Злучених Державах загрожена?

(Докінчення).

Причини зміни настроїв проти прогібіції.

Що в останніх роках у Злуч. Державах змінилися настрої проти прогібіції, що виявилося наочно при виборах на президента, на те зложилося багато причин. Найважніші такі:

1. **Господарська кріза.** У перших роках заборони, коли в шаленім темпі розвивався промисл і торгівля, приспішений розвій пояснювали забороною виробу і продажі алькогольних напитків; в останніх роках припинився розвій промислу і торгівлі. В Америці на 122 міліони мешканців начислюють тепер 12 міліонів безробітних; знову державний скарб має дефіциту на 2 міліярди долярів річно; виходу з цієї господарської скрути шукають в скасуванні заборони. Кажуть: робітники найдуть працю у броварнях і горальнях, а державний скарб покриє дефіцит з податків від алькогольних напитків. Розвязка господарської скрути в основі хибна: частина тільки робітників найде працю при алькогольнім промислі, зате друга частина втратить в інших ділянках, які впадуть через алькогольний промисл; держава мусить вложити приходи з алькоголів у шпиталі, захисти, вязниці, доми для божевільних і тому користей з доходів мати не буде.

2. **Провина самої влади.** Союзна влада поодиноких державок не використала в перших роках якслід закону, не перестерігала його і цим дала добру нагоду розвинутися шайкам контрабандистів, тайним горальням та броварням.

3. **Вина стейтових влад.** Місцеві урядовці в поодиноких державках не співпрацювали з союзними урядниками, через що викликували розгардіяш, непошанування самого закону, а вслід за тим і виробляли прилюдну опінію, що закон шкідливий.

4. **Хиби самих сторонників прогібіції.** Сторонники прогібіції маючи за собою закон, зовсім не старалися вести дальше протиалькогольну пропаганду і освідомлення мас та протиалькогольне виховання молоді в школі. Вони зовсім не звернули уваги на еміґрантів з Европи, яких треба було конечно зєднати для протиалькогольної справи, видаванням протиалькогольних журналів і літератури в їхній рідній мові.

5. **Пропаґанда алькогольного капіталу в краю і заграницею.** Великі алькогольні капіталісти, горальники, броварники, та торговці вином видавали величезні міліони на пропаґанду проти прогібіції. У самій Америці і в Европі зорганізували цілий ряд товариств, під ріжними назвами: як Товариство оборони свободи людини, Міжнародне бюро пропаґанди вина, Міжнароднє т-во боротьби з прогібіцією, які поклали собі за завдання повалити прогібіцію, скандальну ролю в цілій цій справі відограла американська преса, з Ню-Йорку і з Шікаґо, яка через цілий час вела кампанію проти прогібіції і вироблювала в той спосіб прилюдну опінію.

Чому провалився Гувер?

При виборах в 1928 р. на президента вибрали Гувера тільки тому, що він отверто станув в обороні прогібіції. За ним голосували не тільки републиканці, але також демократи з південних стейтів. При останніх виборах він змінив своє рішуче становище. В одній своїй промові до виборців він сказав: „Не хочу, щоб вернули знову шинки, але не хочу також, щоб істнували нелегальні коршми, та ширилась контрабанда... Треба зміни. Зміна має полягати в тому, що поодинокі державки дістануть право рішати, чи має в них обовязувати прогібіція, чи ні...“ Отсим хитким становищем він програв справу при виборах; втратив багато своїх партійників републиканців, втратив також і всіх демократів, передовсім із південних стейтів, які тепер не мали інтересу голосувати за Гувером, бо таке саме становище заняв і Рузвельт.

Які вигляди?

Противники прогібіції, нема ніякого сумніву, будуть старатися всіма силами повалити досі обовязуючий закон. Та повалити його буде незвичайно тяжко.

Перші спроби повалити конституційний закон зробили противники прогібіції в грудні, на конґресі. За скасуванням прогібіції в дні 2. грудня м. р. голосувало 272 послів, за нею 124. Закону не знищили, бо не придбали потрібних 2/3 голосів.

Є друга можливість, яку використали вороги прогібіції. Конституційний закон, який забороняє виріб і продажу алькогольних напитків не легко змінити. Зате легко змінити звичайний закон т. з. Волстеда, який за алькогольні напитки вважає ті, що мають у собі більше як пів проц. алькоголю. Цей закон можна змінити звичайною більшістю голосів і не треба також згоди поодиноких стейтів.

І дійсно цей закон на пропозицію фінансової комісії парляменту змінено в такому дусі: за алькогольні напитки вважати ті, що мають у собі більше як 32 прц. алькоголю, на напитки наложити високі податки.

Цей новий закон ухвалили в парляменті в дні 22. грудня м. р. 230 голосами проти 165. Та доля цього закону ще далека до здійснення. На нього мусить ще згодитися сенат. Коли сенат згодиться, мусить підписати його президент. Коли навіть президент підпише, тоді меншість послів з парляменту і сенату може цей закон заскаржити перед найвищий трибунал, що він нарушує 18-ий додаток конституційний і через це не може бути переведений в життя. А найвищий трибунал у складі 9 членів має 5 сухих, які з певністю не погодяться на ухвалений закон.

Нема сумніву, що тепер сильніше обєднаються сторонники прогібіції, як усі церкви, південні стейти, великий промисл, жіноцтво, робітництво, щоб оборонити прогібіцію та звести успішну боротьбу з алькоголізмом в Америці. В цій боротьбі йтиме більше не про зовнішню заборону силою закону, а про витворення внутрішньої заборони, яку кладе собі кожна одиниця, коли переконається про велике суспільне зло алькоголізму.

Яке становище Рузвельта?

Сам нововибраний президент Рузвельт абстинент, але не сторонник прогібіції, в якій бачить багато злих сторін. Він буде змагати, щоб справу прогібіції залишити кожній державі зокрема: але він запеклий ворог коршем і заявив, що ніколи не допустить, щоб вони знову вернулись у Зл. Державах.

Ю. Каменецький.

енко, як зауважив О. Лагутенко в передмові до катальоґу, дійсно переходить еволюцію від конструктивізму до чистого малярства. Його дві жіночі голови дивно, вишукано негарні. Зате мертві натури не тільки знамениті в композиції, але дуже настроєві в кольориті. Одна з них, стародавний годинник і надприродно велика ґіпсова рука нагадує композиції Северінія.

Перебийніс, доси відомий як портретист, зробив нам приємну несподіванку кількома композиціями та мертвими натурами. Найбільші форматом „квіти“ дуже гармонійні в барвах. Мала розміром „композиція“ (62) добре складена, почасти кубістично. Свіжий, чистий кольорит і симпатичний предметовий зміст (рожеві троянди в рожевій вазі) ваблять око. Своєю стилевістю цей малий образ один із найкращих у цього артиста. Пейсажі мабуть менше підхожі для його таланту. З портретів найкращий молода панна у блакитній блюзці. Інші портрети слабші.

Два краєвиди Кричевського дають гарну ілюзію пленеру розпорошеним світлом і ясними барвами. Портрети Хмелюка відзначаються широким жестом та сміливим підходом. Одначе голова хлопця надто недбало трактована — просто — як це називає малярський жарґон: брудно. Те саме треба сказати про голову у жіночім портреті Третякова. Від першої хвилини відкриття вистави, цей портрет звабив до себе чимало глядачів, завдяки цікавому освітленню постаті та ефектовному кольориті. Він свідчить без сумніву про малярський талант артиста, але мистецтво не терпить брудних плям, навіть у тінях. Квіти Хмелюкової прегарні. О. Рубікова і С. Левицька виставили ряд цікавих акварель, рисунків та графічних творів. Мала студія (44) до більшого малюнку далеко краща, аніж сам малюнок (танець 34) Левицької. Обидві акватинти Савченка-Більського бездоганні з мистецького погляду, але не хвилюють глядача. Може тому, що відчуваємо в них недостачу індивідуальнішої ноти.

Деяке здивування викликали експонати С. Луцика, передовсім два гірські краєвиди з поганим кольоритом і портрет гуцула, що має деякі прикмети дрібничкової, шкільної роботи. Четвертий образ, молода дівчина, міг бути гарним, коли артист вийшов би поза грубі обриси і сирі фарби. Борачок, звичайно одна з окрас мистецьких вистав, цього разу розчарував. Його „автопортрет“, технікою пуантилістичний, не має ні світла, ні кольору, ні чогось іншого, чим би додатно відзначався. Інші два малюнки нічим не замітні. Незалежно від мистецької насолоди, яку завдячуємо ініціяторам і виконавцям вистави, можна тішитись з успіху наших молодих париських мистців, що зуміли собі зєднати признання своїх почасти вже славних чужинних колеґів до того степеня, що вони згодилися виставляти свої твори спільно з працями наших мистців. Малюнки Грищенка, Андрієнка, Бабія і Глущенка можна без надуми поставити в один ряд з кращими творами французів.

Одначе не вільно утотожнювати поняття сучасного французького малярства з окремою групою мистців, знаних під назвою „Париська школа“, в склад якої входить велике число нефранцузів. „Париська школа“ має знану марку і мистецький успіх, але не представляє собою цілого малярського добутку сучасної Франції. Окреме становище „Ecole de Paris“ пророчисто ілюструє факт, що в минулорічній міжн. виставі малярства у Венеції O. Zadkine і Moisé Kisling мистці світової слави, оба приналежні до „Париської школи“. (Задкін натуралізований француз) не виставляли у французькому павільоні. Задкін і Кізлінґ були гістьми італійського павільону, де „gli italiani di Parigi“ зі „Scuola di Parigi“ мали окремий відділ. Ван Донґен цілком не виставляв.

„Париська школа“ також відома в Парижі як „école internationale de Paris“. Це не зменшує її незаперечних додатніх прикмет, хоча з другого боку саме серед неї витворились деякі найгірші абсурди новітніх напрямків. Вистава в Національнім Музею вказує на те, що сліпий ентузіязм деяких мистців у користь зінтелектуалізованого, „математичного“ малярства дещо потах.

У вступнім слові катальоґу, француз М. Ґотіє згадує, що вистава українських мистців найшла теплий привіт парижан. Подаю ці слова під особливу увагу громадянства та зокрема тих наших культурних установ, що опікуються мистецьким життям. Коли чужинці ставляться так прихильно до наших молодих артистів, треба подумати над тим, щоб їх зазнайомити з творами артистів такої міри як О. Новаківський, І. Труш і П. Холодний сеніор, аби дати чужині поняття про нашу мистецьку культуру.

Покищо сердечна подяка артистам та Управі Національного Музею за прецікаву виставу, яка є одною з рідких, радісних подій в нашому збірному житті...

Вибори в Німеччині.

ВИСЛІД ВИБОРІВ ДО РАЙХСТАГУ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. До 3. год вночі виборчий комітет оголосив такий тимчасовий вислід виборів до райхстагу:

Загалом віддано голосів 39.316.873, з того одержали: нац.-соціялісти 17.265.823 голосів, 288 мандатів; соціял-демократи 7.176.505 гол. 125 м.; комуністи 4.845.379 гол., 81 м.; центр 4.423.161 гол. 75 м.; чорно-біло-червоний фронт 3.132.595 гол. 52 м.; баварська люд. партія 1.072.893 гол. 19 м.; нім. людова партія 432.105 гол., христ. суспільники 384.116 гол., державна партія 333.487 гол.; хлопська партія 114.231 гол.; віртемберський хл. союз 83.828 гол.; гановерці 47.723 гол.; спільнота сусп. боротьби 3.909 гол.; союз роб. хлоп. 7.118 гол. Разом 647 мандатів.

БЕРЛІН, 6. III ПАТ. На основі обчислень бюра Вольфа участь у виборах до райхстаґу виносила 88.5 прц. управнених до голосування, до пруського сойму 88.9 прц.

ВИСЛІД ВИБОРІВ ДО ПРУСЬКОГО СОЙМУ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. До год. 3. в ночі був відомий такий вислід виборів до пруського сойму: націонал-соціялісти 10.309.482 гол., ліста з Гінденбурґом за Сх. Пруси 206.909, землевласники і т. п. 10.957, соціял-демократи 3.961.264, державна партія 164.772, комуністи 3.135.936, центр 3.368.020, чорно-біло-червоні 2.109.546, людова партія 242.610, христ. суспільники 215.293.

На основі звідомлення бюра Вольфа новий пруський сойм буде мати 465—470 послів, з чого на блок проурядових партій припадає 250. З того гітлерівці дістануть 207 мандатів, соц.-демократи 79, комуністи 63, центр 67, чорно-біло-червоні 43, решту інші. В попередньому соймі гітлерівці мали 162 мандати, соц. дем. 93, комуністи 57, центр без зміни.

ҐЕРІНҐ ЗАДОВОЛЕНИЙ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. Після оголошення висліду виборів міністр Ґерінґ оголосив таку заяву: Найбільший і вирішний бій скінчився. Національний фронт осягнув перемогу на цілій лінії. Я щасливий, що німецький нарід такий сильний та більшістю заявився за кабінетом Гітлера, якого покликав Гінденбурґ. Перший раз від часів Бісмарка вдалося зломити становище центра як партії, що грала ролю язичка при вазі. З огляду на величезну перевагу, яку здобув національний фронт у південній Німеччині, уряди тих країв стратили право залишитися на своїх становищах, покликуючися на волю народу, бо в тих краях нарід висловився за Гітлером.

———o———

Протижидівські репресії.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. Центральний союз німецьких громадян жидівського віроісповідання в Турингії розвязано й заборонено. Всі друки і періодичні видання союзу сконфісковано. Свій розпорядок влада мотивує потребою охорони німецького народу та його чести задля вдержання спокою й безпеки.

РЕСПУБЛИКАНСЬКИЙ РАЙХСБАНЕР ЗАБОРОНЕНИЙ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. У Турингії видали заборону орґанізації республиканського райхсбанеру. На будинку краєвого сойму в Ваймарі вивісили гітлерівський прапорр.

ГІТЛЕРІВСЬКІ ПРОБОЄВИКИ ОБСАДИЛИ РАТУШІ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. Із усієї Німеччини приходять вістки, що гітлерівські пробоєві відділи та штальгельмівці обсадили ратуші в багатьох провінціональних містах союзних країв. Усюди вивісили прапори зі свастикою та чорно-біло-червоні прапори.

ЗА РЕКОНСТРУКЦІЮ БАВАРСЬКОГО УРЯДУ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ „Фелькішер Беобахтер" у виданні для південної Німеччини обговорює висліди виборів і домагається негайної реконструкції баварського уряду.

КОМУНІКАТ КВАТИРИ НАЦ.-СОЦІЯЛІСТІВ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. Кватира нац. соціялістичної партії в комунікаті підкреслює вагу Гітлерової побіди й каже: На нац. соціялістичну лісту впало 17 міл. голосів. Тим потверджується теза уряду національного відродження, що нац. соціялісти є не лише стовпом, а й бльоком, що піддержує майже самостійно кабінет більшости. Признання цього факту домагається нац.-соц. партія від тих, які стоять при прапорах молодої Німеччини. Пробудження є ділом визвольного руху, який пропаґує лише Гітлер. Не вільно нікому перейти до порядку над заявою довіря, яке гітлерівцям висловила знаменита більшість народу.

ВИСАДИЛИ В ПОВІТРЯ БЕНЗИНОВУ СТАЦІЮ.

РІКЕРБАХ, 6. III. ПАТ. Невідомі люди висадили в повітря бензинову стацію. Наслідком вибуху всі шиби в околиці вилетіли, кілька близьких домів ушкоджених. Відломки скла поранили багато людей. З дотеперішнього поліційного слідства виходить, що це була пімста на власнику стації.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО ВИБОРИ.

БЕРЛІН, 6. III. ПАТ. Висліди виборів зробили в Берліні дуже сильне враження, що найшло свій вислів у надзвичайних виданнях столичних часописів. Гітлерівський „Фелькішер Беобахтер" дає своїм заміткам заголовок: **Під командою Гітлера до Третьої Держави.** День виборів ясно виявив нам — пише часопис — а також усьому закордонові, що німецький нарід зірвав із усією листопадовою системою та піддався Гітлерові як рішаючому керманичеві держави.

„Д. Альґ. Цтґ." пише, що метою виб. боротьби було здобути 51 проц. голосів представниками груп, які тепер є в уряді. Мету цю осягнули. Нац. соціялісти рішуче стремлять до того, щоби захопити керму в усіх справах. Теперішнього положення не вільно оцінювати на основі коаліційної схеми. Соц. демократи вийшли з виборів із честю, комуністи провалилися.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА ПРО ВИБОРИ В НІМЕЧЧИНІ.

ПАРИЖ, 6. III. ПАТ. Вся французька преса обговорює нині німецькі вибори. Пертінакс пише в „Еко де Парі", що нац. соціялісти розвиватимуться тепер на італійський зразок, одначе Гітлер є щасливіший від Мусолінія, бо він приходить до влади в Німеччині, де є рішучість. Пертінакс призадумується над тим, чи комуністи та соц. демократи й центр виявлять іще настільки сили, щоби могти протиставитися диктатурі. Доходить до висновку, що як показує досвід, у Німеччині голосування проти уряду мало характер пасивности. **Зате боротьбу вестимуть далі на вулиці і то може до хвилини повороту Гогенцолєрнів.** Пертінакс перестерігає, що з огляду на такий нестримний зріст елементів сили, **хвилина не є відповідна для редукції зброєнь.**

„Фіґаро" каже, що тепер почнається справжня влада Гітлера. Без огляду на опозицію насилля панує вже над усім і певно не обмежиться до насилля внутрі Німеччини.

„Евр" твердить, що Гітлер не здобув таких успіхів, яких сподівався.

„Репіблік" сумнівається, чи Гітлер на свому шляху стрінеться з якимнебудь спротивом. Комуністи мабуть безсилі.

„Гом-Лібр" твердить, що Гітлер, затверджений Гінденбурґом, зуміє вихіснувати положення. Висліди виборів повинні переконати Францію, що мусить бути обережна, як ніколи.

„Квотідієн" питається, чи Гітлер, щоби вдержати спокій приневолить Европу зброїтися.

———o———

ЗАМАХ НА ДАНЦІНҐСЬКУ ПОРОХІВНЮ.

ПАТ повідомляє, що польський уряд дістав вістку з Данціґу, нібито переворотові елементи плянують замах на пристань у Вестерпляте, де є склад польської муніції та військових матеріялів. Склад є під охороною невеликого відділу польських вояків. У звязку з цим скріпили польський відділ а польський ґен. комісар повідомив про це комісаря Ліґи Націй.

———o———

ФАБРИКИ ЗБРОЇ ПРАЦЮЮТЬ ГОРЯЧКОВО.

„Дейли Експрес" приносить вістку, що французькі фабрики Шнекер і Крезо як день так ніч фабрикують муніцію для Японії та багато інших держав. Від часу великої світової війни взагалі тепер французькі фабрики зброї найбільше працюють. Фабрики зброї Гечкінса шлють муніцію до Японії, Китаю, СРСР і Арґентини. З Бульонь і Руен відходять транспорти скорострілів до Болівії та Параґваю.

Подібні вістки приходять із Чехословаччини. У фабриках Шкоди в Пильзні як день так ніч працює 7.000 робітників, коли тому кілька місяців взад працювало лише 3.500. Чехословаччина останніми місяцями вислала багато зброї не лише до ріжних европейських держав, а також до Болівії, Параґваю, Еквадору, Бразилії, Уруґваю, Китаю та Японії.

ТРАНСАКЦІЇ В УСІХ ВАЛЮТАХ — КРІМ ДОЛЯРА.

ЛЬОНДОН, 6. III. ПАТ. Комітет банкирів у Льондоні зібрався нині на коротку нараду перед отворенням біржі та постановив привернути всі трансакції в чужих валютах за вимкою доляра. Трансакції в долярах припинено на льондонській біржі аж до відкликання.

КІНЕЦЬ ПАРЛ. КРІЗИ В АВСТРІЇ.

ВІДЕНЬ, 6. 3. ПАТ. Завдяки інтервенції президента республики Мікляса вдалося мабуть усунути парляментарну крізу, викликану уступленням усієї президії палати. Дотеперішній президент палати д-р Ренер висловив готовість вести аґенди президента палати до хвилини вибору нового президента.

———o———

НОВИНКИ

— **Загальні Збори Українського Технічного Т-ва.** В неділю 5. ц. м. відбулися Загальні Збори У. Т. Т. у власній домівці при вул. Костюшка 3. Найважнішою постановою Зборів було вжити заходів для оснування Промислового Банку, що фінансував би молодий український промисл. Вибрано комісію для вшанування 25-літнього ювилею Т-ва та окрему Термінольоґічну Комісію. Головою Т-ва надалі остав інж. Осип Васюта.

— **Відкриття кооперативного ресторану.** Дня 4. березня ц. р. відбулося відкриття першого українського кооперат. ресторану „Вітаміна", при вул. Костюшка. На відкриття явилися представники наших установ, редакцій і два священики Святоюрської парохії: о. Семчишин і о. Білинський. Після посвячення о. Семчишин побажав „Вітаміні" якнайкращих успіхів. Витаючи відкриття нової кооперат. інституції можемо побажати їй розвитку, який запевнений тоді, коли піде на зустріч вимогам кліентелі: добрий і дешевий харч.

— **Страйк у Лодзі.** Минулої неділі представники робітників, що працюють у ткацькому промислі в лодській окрузі після наради в справі збірної умови, якій противні промисловці, проголосили загальний страйк, що розпочався 6. п. м.

— **Практики нових коморників.** Окружний суд в Рівному розбирав справу коморника із Здолбунова Стефана Білостоцького, обвинуваченого в тому, що брав дієти від кількох сторін одночасно, а крім того велів платити собі кошти дороги від кожної справи, хоч полагоджував їх одночасно. Все те на протязі півтора місяця свого урядування. Дістав два роки вязниці.

— **Самогубства.** На поді офіцирського „Огніска" в Коломиї застрілився 30-літний сержант 49. п. п. Едвард Ленард, що служив при орхестрі. Причина невідома. — В пекарні „Ґриф" при вул. Кадецькій у Львові застрілився пекарський челядник Михайло Ріпак. Причиною самогубства була любовна невдача.

— **Безбожницькі почтові марки.** Орґан Ватикану „Осерваторе Романо" повідомляє, що радянський уряд рішив видати окрему серію почтових марок під гаслом безбожництва. **Пап-**

ський орган оголошує протест з цього приводу і закликає уряди всіх християнських держав не впускати на свої території почтових посилок з радянськими безбожницькими значками.

— **Відчит у Перемишлі.** Заходом філії „Союзу Українок" у Перемишлі відбудеться в неділю, 12. ц. м. в салі „Української Бесіди" відчит на тему: „Гігієна і віджива вартість молока та молочних продуктів". Реферуватиме директор „Маслосоюзу", інж. А. Палій. Початок в год. 5. пополуд.

— **Виказ жертв, зложених на обіди і снідання для українських безробітних:** Вп. д-р Іван Ко...ич 4.50, Вп. Шкода Михайло 10, Вп. Мацейович ...а Марія 3, Вп. Глушевський Юліян 5, Вп. Ко...ан Антін 4, Вп. радн. Костишин Іван 12.40, Вп. Юрків Іван 80 сот., Вп. Горук Іван 3, Всч. о. Горчинський Омелян 3, Вп. Ґорчинська Валерія 1.20, Вп. Гольфельд Евгенія 2.80, Вп. Гриневецька Іванна 5.50. Вп. надр. М. М. 12, Вп. Кравчуківна Анна 4.50 — разом 71.70 зол. В імені українських голодних безробітних — **Народня Організація** щиро дякує Вп. Жертводавцям.

— **На розбудову Нац. Музею** зложили: по 40 зол. В. Верхола (разом 90) і Меланія Бордун; зол. 25.50 (100 чк.) М. і П. Поливка-Кульчицькі; 12 зол. д-р С. Федак. Видано на будову 1040.38 зол. — Вплатою вкладок Союзу Прихильників Нац. Музею зложили: Собор Крилошан у Львові 120 зол., д-р Гвоздецький Е. 120 зол. за 1932/3 р., о. мітрат Базюк 60 зол., Епископ Никита Будка 45 зол., о. А. Пристай 54 зол., д-р І. Рижій 30 зол., Епископ Іван Бучко 20 зол., І. Калитяк і проф. М. Балакин по 5 зол.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні виголосив 3. ц. м. д-р П. Вергун виклад на тему: „Научний плян і студентське життя в Кієво-могилянській академії"

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 6. III.: пр. масло дес. 3—, молоко 15—17, сметана 0.70, яйця 3.40—3.60. Тенденція на масло знижкова, на молоко устійнена, на яйця знижкова.

З кіна.

КІНО „АТЛЯНТІК": „ІҐЛЬО", „ЗЛОЧИН НА ВУЛИЦІ МОРҐ".

Перша з цих фільм побутовий образок з життя ескімосів. „Іґльо" це ліпянка зі снігу, єдиний захист для ескімосів, коли приходить зимова негода зі страшним вітром, що все нищить по дорозі. Бачимо невблаганну боротьбу за життя, як найближча рідня покидає живим немічного старця, що не в силі переселитись на інше місце. Ледовали та криги йдуть своєю масою на бідних ескімосів, приходять хвилини, коли голод дошкулює до печінок; бачимо боротьбу з моржами та медведями.

„Злочин на вулиці Морґ" це зовсім довільна перерібка славного оповідання Едґара По. Те, що в оповіданні ґеніяльного письменника є головною пружиною акції та зацікавлення: поява малпи, про яку довідуємось аж на самім кінці, тут дуже незручно виведена на самім початку. Сама роля цієї малпи причеплена недотепно до вигаданого злочинця. Детективом став студент медицини.

КІНО „КАСІНО": „СИН ІНДІЙ".

Солодкава фільма з кількома гарними краєвидами. Спокуслива атмосфера Індій, сила волі факірів, одна воєнна баталія — і все це виплетене зі сюжету одної казки з „Тисяча одної ночі". Рамон Новарро не має відповідної ролі.

КІНОТЕАТРИ „МАРУСЕНЬКА" і „КОПЕРНИК": „В ТІНІ ХРЕСТА".

Після „Кво вадіс" в кількох інсценізаціях новий монументальний фільм з життя старинного Риму за часів Нерона. Відомий режисер Сесіль де Міль, автор голосного „Царя царів", створив велику картину переслідування християн, що мистецькою експресією, драматичним напруженням та ідейним підкладом перевищує свій первісний зразок на основі повісти Сєнкевича. Попри романтичні перипетії між молодим римським префектом (Фредерік Марч) і християнською дівчиною (Елісса Лявді), життя на дворі Нерона (Ляфтон), на перший плян висувається християнське підземелля, проти якого спрямована вся гострота неронівського режіму. Його жорстокість степенується й осягає кульмінаційну точку в жахливих циркових ігрищах, що кінчаться пожертям християнської громади дикими звірами. Найсильніше враження викликує кінець фільму — перемога нової Христової ідеї при одночасній фізичній смерти її ісповідників.

—o—

СПОРТ.

МІЖКЛЮБОВІ ДРУЖИНОВІ ЛЕЩАТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Цьогорічний лещатарський сезон закінчився у Львові міжклюбовими лещатарськими змаганнями за мандрівні нагороди „Нашого Прапору" і „Нової Хати", які відбулися в неділю 5. ц. м. у бруховицькому лісі. Хоч від суботи настала відлига і на полях цілком щез сніг, організаторам таки вдалося їх перевести. Траса вела цілий час лісом і була довга всього 8—9 км. тому, що в останній хвилині треба було викинути велику частину, що йшла полями. До змагань зголосилося 9 мужеських дружин, а саме К. Л. К. 3, Плай 1, Дніпро 2 і УССК 3. та дві жіночі з КЛК і УССК-у. На старті не явилися: І. дружина КЛК й обі з Дніпра та одна змагунка з жіночої дружини КЛК. До мети прийшли: 1) перша дружина УССК-у в часі 1:18,01, 2) друга дружина УССК-у 1:18,03, 3) дружина Плаю 1:20,53. Сніг на трасі дуже тяжкий, місцями змішаний з водою, так, що рішаючу ролю грала фізична сила, а не техніка. Похвальне те, що жінки з УССК, хоч через здекомплетування дружини КЛК не було жіночих змагань, не лінувалися і вийшли зі старту та пройшли 5 км. трасу у часі 1:22,54.

ВНУТРІШНЬО-КЛЮБОВІ ЗМАГАННЯ УССК-у НА 30 КМ.

Рівночасно зі їздовим бігом у Славську лещатарська секція УССК-у уладила 26. II. перший довгодистансовий біг на 30 км. у бруховицькому лісі. До змагань ставало 10 змагунів. 1) Сліпко 2:27,32, 2) Гладкий 2:43,14, 3) Рак Роман 2:44,15.

ВІДКЛИКАННЯ ГАКІВКОВИХ ЗМАГАНЬ.

Наслідком розтопи і дощу всі гаківкові змагання, заповіджені на мин. суботу й неділю, відкликано.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Вівторок, 7. III. год. 7.30 веч. „Цезар і Клеопатра" (Абон. 8).

Середа, 8. III. Вистава не відбудеться з причини генер. проби „Опери за 3 сотики".

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 7. III. Вистава не відбудеться з причини генер. проби „Золотої тети".

Середа, 8. III. год. 7.30 веч. Премієра: „Золота тета" комедія Жерольта.

Кіна.

АДРІЯ: „Упавша жінка", „Її хлопчик".

АПОЛЬО: „Я в день, а ти в ночі" (Катря Нодь).

АТЛЯНТИК: „Іґльо" (з життя ескімосів), „Душегубство при вул. Морґ" (на осн. Едґ. По).

КАСІНО: „Син Індії" (Рамон Новаро).

КОЛІСЕЙ: „Він і його слуга", ревія „Весела осмішка прощає вас".

КОПЕРНИК: „У тіні хреста" (Неронів цирк).

МАРУСЕНЬКА: „У тіні хреста" (Неронів цирк).

МІРАЖ: „На приказ Ліліянки".

ОАЗА: „Арсен Люпін джентельмен вломник".

ПАЛЯС: „Ром-Експрес".

ПАН: „100 метрів кохання" та ревія.

ПАСАЖ: „Король степу", „Люди на стійці".

ПРОМІНЬ: „Улани! Улани!"

СТИЛЕВЕ: „Сальто-Мортале" й виступи рев. театру „Зиз".

УТІХА: „Баль в опері" й ревія.

ХИМЕРА: „Кіноманяк" (Гар Льойд).

Закордонне радіо.

Вівторок, 7. березня 1933.

Братислава (279,3) 20.00 Концерт. **Міляно** (331,4) 20.30 „Ева" оп. Леґара, **Гельсінґфорс** (368,1) 18.40 Спів, 19.05 Клясичний концерт. **Рим** (441,2) 20.45, 22.00 Концерт, 21.30 „Л'єта деле атріці" ком. Барі, **Бероміністер** (459,4) 19.45 Шв. концерт. **Прага** (488,6) 19.30 „Яковин" оп. Двожака, **Брюселя** (509,3) 19.30 Рел. музика, **Відень** (518,1) 12.40, 21.00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 19.30 „Травіята" оп. Верді, **Харків** (937,5) 9.00 Музика, 13.50 Пісні, 15.00 Радіокомпозиція, 17.40 Мист. трансмісія, 19.00 Симф. концерт, **Москва** (1000) 17.25 „Льоґенґрін" оп. Вагнера (Досв. 720 м.).

Середа, 8. березня 1933.

Братислава (279,3) Концерт, **Штрасбург** (345,2) 21.30 Симфон. концерт. **Штутгарт** (360,6) 19.15 Пісні (Мілер — баритон), 20.00 „Ірляндія, зелений острів" відч., **Берлін** (419) 19.15 Нар. пісні, 20.50 Концерт, **Білгород** (429,7) 20.00 Спів, 20.30 Хор. **Рим** (441,2) 20.45 Опера, **Відень** (518,1) 19.30 „Ганнуся" песа Гавптмана, **Будапешт** (550,5) 9.15 Військ. орхестра, 19.45 Концерт, **Харків** (937,5) 9.00, 18.10 Солісти, 13.50 Концерт, 15.10 Фортепян, 19.00 Концерт із театру „Березіль", **Москва** (1000) 17.25 „Турандот" оп. Пучінія (Досв. 720 м.).

Львівське радіо.

Вівторок, 7. березня 1933.

12.10, 15.35, 16.15, 22.45 Грамофон, 16.20 Для матуристів: „Боротьба цісарства з папством", 16.40 Розвиток міст у Польщі після війни, 17.00 Симф. концерт, 18.00 Для матуристів: „Словацький", 18.25 Легка музика, 19.00 Техн. скринька, 19.30 Муз. фейл.: „Бетовен як виховник", 20.00, 21.10 Концерт. 21.00 Спорт, 22.15 „Кубло змій" (фейл. Л. Морівка), 22.30 Легкі пісоньки, 23.00 Танк. музика.

Середа, 8. березня 1933.

12.10, 16.00, 17.00 Грамофон, 15.15 Господарський комунікат, 15.25 Збіжева біржа, 15.35 Для дітей: „Чотири милі за Варшавою", „Як плекають шовкопрядку?", 16.20 Для матуристів: „Хрестоносні походи", 16.40 Польська справа у берестейських переговорах 1918 р., 17.40 „Зміни в обезпеченні умових робітників у випадку браку праці", 18.00 Для матуристів: „Словацький", 18.25 Камеральний концерт, 19.30 „Літературні напрямки чсл. повоєнної повісти", 20.00 Концерт, 22.40 „Й. Пілсудський" відчит в есперанто, 23.00 Танк. музика.

За редакцію відповідає Олександер Ко...к. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.